

Spis treści

Przedmowa	XVII
Wykaz skrótów	XIX
Wykaz literatury	XXV
Wprowadzenie	1
§ 1. Rodzina jako zjawisko społeczne i prawne	3
I. Pojęcie rodziny i jej funkcje	3
1. Pojęcie	3
2. Funkcje rodziny	4
II. Powstanie rodziny	5
III. Skład rodziny	6
IV. Więzy rodzinne	8
1. Pokrewieństwo	8
2. Powinowactwo	10
3. Osoby bliskie	11
4. Stan cywilny	12
5. Zagadnienie transseksualizmu	15
§ 2. Prawo rodzinne	18
I. Charakter i funkcje	18
1. Geneza prawa rodzinnego	18
2. Budowa Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego	19
II. Źródła prawa rodzinnego i opiekuńczego	22
1. Konstytucja	22
2. Kodeks rodzinny i opiekuńczy i inne ustawy	23
III. Główne zasady i kierunki wykładni	25
IV. Orzekanie w sprawach rodzinnych	28
Część pierwsza. Małżeństwo	31
Rozdział I. Zawarcie i unieważnienie małżeństwa	31
§ 3. Pojęcie małżeństwa	32
I. Definicja i funkcje	32
II. Elementy modelu prawnego	33
1. Heteroseksualność małżeństwa	34
2. Małżeństwo monogamiczne	34
3. Świeckość małżeństwa	34
4. Trwałość małżeństwa	35
5. Równouprawnienie małżonków	36
III. Standard międzynarodowy	36

§ 4. Zawarcie małżeństwa	38
I. Uwagi wstępne	38
II. Zawarcie małżeństwa przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego	38
1. Przesłanki konieczne	38
2. Przesłanki formalno-porządkowe	41
III. Zawarcie małżeństwa przed duchownym	44
IV. Przeszkody zawarcia małżeństwa	53
1. Uwagi ogólne	53
2. Katalog	54
V. Charakter prawny zawarcia małżeństwa	55
§ 5. Unieważnienie małżeństwa	57
I. Pojęcie	57
II. Przyczyny unieważnienia	57
1. Przeszkoda wieku	58
2. Przeszkoda ubezwłasnowolnienia	61
3. Przeszkoda choroby psychicznej	61
4. Przeszkoda bigamii	64
5. Przeszkoda pokrewieństwa i powinowactwa	64
6. Przeszkoda przysposobienia	65
7. Stan wyłączający świadome wyrażenie woli	66
8. Błąd	67
9. Groźba	69
10. Przeszkoda dotycząca pełnomocnictwa	70
III. Unieważnienie małżeństwa po jego ustaniu	71
IV. Skutki unieważnienia małżeństwa	72
1. Charakter prawny	72
2. Zła wiara przy zawarciu małżeństwa	73
§ 6. Ustalenie nieistnienia i istnienia małżeństwa	73
I. Powództwo o ustalenie nieistnienia małżeństwa	73
II. Powództwo o ustalenie istnienia małżeństwa	74
III. Unieważnienie aktu małżeństwa	75
Rozdział II. Prawa i obowiązki małżonków	77
§ 7. Ogólna charakterystyka	77
I. Pojęcie i klasyfikacja	77
II. Zasada równości	78
III. Rozstrzyganie o istotnych sprawach rodziny	79
IV. Standard międzynarodowy	80
§ 8. Prawa i obowiązki niemajątkowe	81
I. Wspólne pożycie, miejsce zamieszkania	81
II. Obowiązek wierności	82
III. Obowiązek wzajemnej pomocy i współdziałania	83
IV. Nazwisko małżonków	83
§ 9. Prawa i obowiązki majątkowe	85
I. Obowiązek przyczyniania się do utrzymania rodziny	85
1. Ogólna charakterystyka	85
2. Przesłanki	85
3. Adresat obowiązku	86
4. Wykonanie obowiązku	87
5. Korzystanie z mieszkania	87

II. Upoważnienie do działania za współmałżonka.....	88
1. Pojęcie.....	88
2. Zakres.....	88
3. Przesłanki.....	89
III. Odpowiedzialność solidarna małżonków.....	89
Rozdział III. Ustroje majątkowe małżeńskie.....	91
§ 10. Pojęcie i rodzaje.....	92
I. Pojęcie.....	92
II. Rodzaje.....	93
III. Standard międzynarodowy.....	95
§ 11. Ustrój wspólności ustawowej.....	96
I. Powstanie.....	96
II. Wspólność ustawowa a majątki małżonków.....	96
1. Wspólność a majątek wspólny.....	96
2. Majątek wspólny.....	97
3. Charakter prawny wspólności majątkowej.....	105
4. Majątek osobisty.....	106
III. Zarząd majątkiem wspólnym.....	110
1. Pojęcie zarządu.....	110
2. Wykonywanie zarządu.....	114
3. Skuteczność czynności prawnych.....	118
IV. Przesunięcia praw majątkowych między różnymi majątkami małżonków.....	124
§ 12. Umowne ustroje majątkowe małżeńskie. Ustrój przymusowy.....	128
I. Ustroje umowne.....	128
1. Pojęcie.....	128
2. Rodzaje ustrojów umownych.....	130
3. Forma i zakres umowy.....	133
4. Skuteczność umów wobec osób trzecich.....	139
5. Zmiana lub rozwiązanie małżeńskiej umowy majątkowej.....	142
II. Ustrój przymusowy.....	144
§ 13. Ustanie ustroju wspólności ustawowej i umownej.....	145
I. Zdarzenia powodujące ustanie wspólności.....	145
II. Sądowe ustanowienie rozdzielności majątkowej.....	146
1. Uprawnienie osobiste.....	146
2. Ważne powody.....	147
3. Uchylenie odpowiedzialności za długi.....	148
III. Oznaczenie dnia ustania wspólności.....	149
IV. Skutki ustania wspólności majątkowej.....	150
1. Zmiana ustroju.....	150
2. Majątek małżonków.....	150
V. Podział majątku wspólnego.....	153
1. Sposoby podziału majątku.....	153
2. Rozliczenia między małżonkami.....	156
§ 14. Odpowiedzialność majątkowa małżonków.....	157
I. Podstawa i charakter odpowiedzialności z majątku wspólnego.....	157
1. Podstawa odpowiedzialności.....	157
2. Charakter odpowiedzialności.....	159

II. Odpowiedzialność w czasie trwania wspólności	160
1. Zakres odpowiedzialności majątkiem wspólnym	160
2. Tryb orzekania	163
3. Zaspokojenie z majątku wspólnego należności publicznoprawnych ...	164
III. Odpowiedzialność małżonków po ustaniu wspólności	166
Rozdział IV. Ustanie małżeństwa	167
§ 15. Śmierć i uznanie za zmarłego	168
I. Śmierć	168
II. Uznanie za zmarłego	169
§ 16. Rozwód	170
I. Uwagi wprowadzające	170
II. Przesłanki	173
1. Przesłanka rozkładu pożycia (tzw. pozytywna)	173
2. Przesłanki wyłączające dopuszczalność rozwodu (tzw. negatywne)...	174
a) Wyłączna wina małżonka żądającego rozwodu	175
b) Dobro wspólnych małoletnich dzieci	177
c) Sprzeczność rozwodu z zasadami współżycia społecznego	179
III. Wyrok rozwodowy i zakres orzekania	180
1. Wyrok	180
2. Zakres orzekania	181
a) Rozstrzygnięcia z urzędu	181
b) Rozstrzygnięcia na wniosek jednego z małżonków	186
c) Rozstrzygnięcie na zgodny wniosek małżonków	188
IV. Standard międzynarodowy	189
V. Skutki wyroku	190
1. Orzeczenie rozwiązujące małżeństwo	190
2. Orzeczenie oddalające powództwo	191
VI. Postępowanie w sprawach o rozwód	192
1. Właściwość sądu	192
2. Próba pojednania małżonków, mediacja	192
3. Wyłączność postępowania rozwodowego	193
4. Integralność wyroku	194
Rozdział V. Separacja małżonków	195
§ 17. Geneza separacji i jej rola	195
§ 18. Przesłanki orzeczenia separacji	197
I. Rozkład pożycia małżeńskiego	197
II. Przesłanki negatywne	197
III. Zgodne żądanie małżonków	198
§ 19. Orzekanie o separacji	198
§ 20. Skutki separacji i jej ustanie	201
I. Skutki	201
II. Zniesienie separacji	203
Część druga. Rodzice – dzieci	207
Rozdział VI. Pochodzenie dziecka	207
§ 21. Wstępna charakterystyka	208
I. Ustalenie stanu cywilnego	208

2. Kwestia terminologiczna	259
3. Standard międzynarodowy	260
II. Podmioty	262
1. Rodzice	262
2. Dziecko	264
§ 25. Treść władzy rodzicielskiej	265
I. Uwagi wstępne	265
II. Piecza nad osobą dziecka	266
1. Wychowanie i kierowanie dzieckiem	266
2. Działania kształtujące sytuację prawną dziecka	267
III. Piecza nad majątkiem dziecka	270
1. Pojęcie	270
2. Sposób sprawowania zarządu	271
3. Wyłączenia z zarządu	273
IV. Reprezentacja dziecka	274
1. Pojęcie i zakres	274
2. Wyłączenia	275
3. Ustanowienie dla dziecka kuratora	276
§ 26. Wykonywanie władzy rodzicielskiej i odpowiedzialność rodziców	278
I. Dyrektywa ogólna	278
II. Osobiste wykonywanie władzy rodzicielskiej	278
III. Odpowiedzialność rodziców	280
§ 27. Ustanie władzy rodzicielskiej i jej modyfikacje	281
I. Ustanie	281
1. Przyczyny ustania władzy rodzicielskiej	281
2. Pozbawienie władzy rodzicielskiej	283
II. Zmiany w zakresie władzy rodzicielskiej	284
1. Zawieszenie władzy rodzicielskiej	285
2. Ograniczenie władzy rodzicielskiej	285
a) Formy ograniczenia władzy rodzicielskiej	286
b) Zarządzenia sądu na podstawie ustawy z 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 969)	287
c) Orzeczenia o sprawowaniu władzy rodzicielskiej w szczególnych sytuacjach faktycznych rodziców	287
3. Piecza zastępcza	290
§ 28. Stosunki między rodzicami a dzieckiem niezależne od władzy rodzicielskiej	296
I. Nazwisko dziecka	297
1. Nazwisko dziecka małżeńskiego	297
2. Nazwisko dziecka pozamałżeńskiego	298
a) W razie uznania ojcostwa	298
b) Sądowe ustalenie ojcostwa	298
c) Dziecko o nieustalonym ojcostwie	299
d) Dziecko nieznanymi rodziców	300
II. Imię dziecka	300
III. Płeć	300
IV. Wzajemny obowiązek pomocy	301
V. Kontakty z dzieckiem, osobista styczność z dzieckiem	302

Rozdział VIII. Przysposobienie	307
§ 29. Pojęcie, funkcja społeczna i charakter prawny	308
I. Pojęcie	308
II. Funkcja	308
III. Charakter prawny	309
IV. Standard międzynarodowy	310
§ 30. Przesłanki przysposobienia	311
I. Przesłanki po stronie przysposobionego	312
1. Małoletność	312
2. Życie	312
3. Zgoda małoletniego	312
II. Przesłanki po stronie przysposabiającego	313
1. Wyrażenie woli przysposobienia	313
2. Różnica wieku	314
3. Pełna zdolność do czynności prawnych	314
4. Kwalifikacje podmiotowe	315
III. Inne przesłanki	315
1. Zgoda rodziców	315
2. Adopcja zagraniczna	318
§ 31. Rodzaje przysposobienia i ich skutki	319
I. Przysposobienie pełne rozwiązywalne	319
1. Powstanie stosunku rodzicielskiego	320
2. Imię i nazwisko	321
3. Stan cywilny	321
II. Przysposobienie całkowite	322
1. Anonimowość i nierozwiązywalność	322
2. Nowy stan cywilny	323
3. Niedopuszczalność przywrócenia pierwotnego stanu cywilnego przysposobionego	323
4. Zmiana nazwiska	324
5. Zakaz przysposobienia pasierba	324
6. Dziedziczenie	324
III. Przysposobienie niepełne	324
§ 32. Ustanie stosunku przysposobienia	326
I. Przyczyny ustania (wygaśnięcia) stosunku przysposobienia	326
II. Przesłanki rozwiązania przysposobienia	327
1. Ważne powody	327
2. Dobro dziecka	328
III. Skutki rozwiązania przysposobienia	330
1. Stan cywilny	330
2. Władza rodzicielska	331
3. Prawa spadkowe	331
4. Obowiązek alimentacyjny	331
Rozdział IX. Obowiązek alimentacyjny	333
§ 33. Pojęcie i funkcja obowiązku alimentacyjnego	334
I. Pojęcie	334
1. Uwagi ogólne	334

Część trzecia. Prawo opiekuńcze	369
Rozdział X. Opieka	369
§ 38. Wprowadzenie	369
I. Zagadnienia terminologiczne	369
II. Cel i charakter prawny opieki	370
III. Cechy prawa opiekuńczego	371
1. Powszechność	371
2. Wyłączność sądu opiekuńczego	372
3. Dobro osoby poddanej opiece	372
IV. Organy opieki	372
§ 39. Opieka nad małoletnim	373
I. Ustanowienie opieki	373
II. Ustanowienie opiekuna	374
1. Wybór postaci opieki	374
2. Wybór osoby opiekuna	375
3. Objęcie opieki	376
III. Sprawowanie opieki – piecza opiekuńcza	377
1. Treść opieki nad małoletnim	377
2. Piecza nad osobą dziecka	377
3. Piecza nad majątkiem	379
4. Reprezentacja	380
5. Odpłatność i osobiste sprawowanie opieki	381
6. Odpowiedzialność opiekuna	382
IV. Nadzór nad sprawowaniem opieki	383
V. Zwolnienie opiekuna	384
VI. Ustanie opieki	385
1. Przyczyny ustania opieki	385
2. Skutki ustania opieki (zwolnienia opiekuna)	385
a) Zwrot majątku	385
b) Rachunek końcowy	386
c) Pilne sprawy	386
d) Przedawnienie roszczeń	387
§ 40. Opieka nad całkowicie ubezwłasnowolnionym	387
I. Cel i ustanowienie opieki	387
II. Swoiste unormowania opieki nad ubezwłasnowolnionym	388
III. Ustanie opieki	389
Rozdział XI. Kuratela	393
§ 41. Pojęcie i funkcje kurateli	393
I. Pojęcie	393
II. Funkcje	394
§ 42. Typy i rodzaje kurateli	395
I. Typ kurateli trwałej, o znacznym zakresie pieczy	395
1. Kuratela dla osoby częściowo ubezwłasnowolnionej	396
2. Kuratela dla osoby ułomnej (niepełnosprawnej)	397
II. Typ kurateli z ograniczonym zakresem pieczy	398
§ 43. Ustanie kurateli	400
Indeks rzeczowy	401